

derzh. istorychnyj arhiv Ukrainy, L'viv, L'vivs'ka bogoslovs'ka akademija. – L.: Misioner, 1998. T.2, Kn.1: Cerkva i suspil'ne pytannja. Pastyrs'ke vchennja ta dijaj'nist' (Kn.1). – [B. m.]: [b.v.], 1998. – S.427.

14. Pastyrs'ke poslannja Stanislavivs'kogo jep. Andreja Sheptyc'kogo do virnyh Hrstyvjans'ka Robota. 1899 r., serpnja 2, Stanislaviv // Mytropolyt Andrej Sheptyc'kyj: Zhyttja i Dijaj'nist'. Dokumenty i Materialy 1899–1944 / uporjad. O. Gajova, A. Kravchuk; red. A. Kravchuk; Central'nyj derzh. istorychnyj arhiv Ukrainy, L'viv, L'vivs'ka bogoslovs'ka akademija. – L.: Misioner, 1998. T.2, Kn.1: Cerkva i suspil'ne pytannja. Pastyrs'ke vchennja ta dijaj'nist' (Kn.1). – [B. m.]: [b.v.], 1998. – S.4–12.

15. Pastyrs'ke poslannja mytr. Andreja Sheptyc'kogo ta in. jepyskopiv do narodu O vyborah do parlamentu 1907 r., sichen', L'viv // Mytropolyt Andrej Sheptyc'kyj: Zhyttja i Dijaj'nist'. Dokumenty i Materialy 1899–1944 / uporjad. O. Gajova, A. Kravchuk; red. A. Kravchuk; Central'nyj derzh. istorychnyj arhiv Ukrainy, L'viv, L'vivs'ka bogoslovs'ka akademija. – L.: Misioner, 1998. T.2, Kn.1: Cerkva i suspil'ne pytannja. Pastyrs'ke vchennja ta dijaj'nist' (Kn.1). – [B. m.]: [b.v.], 1998. – S.402–411.

16. 1901 r., travnja 30, Berezhany. – Lyst pys' mennyka Chajkovs'kogo Andrija do mytr. Andreja Sheptyc'kogo pro ocinku inteligencijeju Pastyrs'kyh poslan' mytropolita do narodu ta pro potrebu perekladu Svjatogo pys'ma // Mytropolyt Andrej Sheptyc'kyj: Zhyttja i Dijaj'nist'. Dokumenty i materialy 1899–1944. Tom II: Cerkva i suspil'ne pytannja. Kn.2: Lystuvannja. – L'viv: Misioner, 1999. – S.571–574.

17. Spil'ne Pastyrs'ke poslannja mytr. Andreja Sheptyc'kogo ta in. jepyskopiv do duhovenstva O Solidarnosty // Mytropolyt Andrej Sheptyc'kyj: Zhyttja i Dijaj'nist'. Dokumenty i Materialy 1899–1944 / uporjad. O. Gajova, A. Kravchuk; red. A. Kravchuk; Central'nyj derzh. istorychnyj arhiv Ukrainy, L'viv, L'vivs'ka bogoslovs'ka akademija. – L.: Misioner, 1998. T.2, Kn.1: Cerkva i suspil'ne pytannja. Pastyrs'ke vchennja ta dijaj'nist' (Kn.1). – [B. m.]: [b.v.], 1998. – S.334–348.

18. Spil'ne Pastyrs'ke poslannja mytr. Andreja Sheptyc'kogo ta in. jepyskopiv do duhovenstva pro solidarnist' u gromads'komu zhytti // Mytropolyt Andrej Sheptyc'kyj: Zhyttja i Dijaj'nist'. Dokumenty i Materialy 1899–1944 / uporjad. O. Gajova, A. Kravchuk; red. A. Kravchuk; Central'nyj derzh. istorychnyj arhiv Ukrainy, L'viv, L'vivs'ka bogoslovs'ka akademija. – L.: Misioner, 1998. T.2, Kn.1: Cerkva i suspil'ne pytannja. Pastyrs'ke vchennja ta dijaj'nist' (Kn.1). – [B. m.]: [b.v.], 1998. – S.349–357.

19. Bobrzynski M. Z. Moich pamietnikov / M. Bobrzynski. – Wroclaw–Kraakow, 1957. – 405 s.

20. 1910 r., chervnja 28 (st. st.: chervnja 15), Viden'. Promova Mytropolita Andreja v avstrijs'kij Palati Paniv pro potrebu ukrai'ns'kogo universytetu u L'vovi // Sheptyc'kyj A. Pastyrs'ki poslannja 1899–1914 rr., T.1 / Sheptyc'kyj Andrej. – L'viv: Vydavnytvo «ARTOS» 2007. – S.718–721.

21. Lencyk V. Sluga Bozhyj Mytropolyt Andrej Sheptyc'kyj patriot i derzhavnyj dijach / d-r Vasyly Lencyk // Metropolija N'ju-Jorku sluzi Bozhomu Andrejevi u p'jatydesjatyrichchja jogo smerty / [Zredaguvav Mykola Goliv]. – N'ju-Jork, 1996. – S.54–65.

22. Protokol Konferencii' jepyskopatu dnja 11-go sichnja 1906 v Peremyshli // Konferencii' Arhyjerei'v Ukrai'ns'koi' Greko-Katolyc'koi' Cerkvy (1902–1937). – L'viv, 1997. – 106 s.

23. L'vivs'ka nacional'na naukova biblioteka imeni Vasylja Stefanyka, viddil rukopysiv. – F.9. – Spr.1069.

24. Gunchak T. Ukrai'na: persha polovyna XX stolittja: Narysy politychnoi' istorii' / T. Gunchak. – K.: Lybid', 1993. – 288 s.

25. 1913 r., travnja 29, L'viv. – Spil'ne Pastyrs'ke poslannja mytr. Andreja Sheptyc'kogo ta in. Jepyskopiv do duhovenstva j virnyh O vyborchij reformi // Dokumenty i materialy 1899–1944. Tom II: Cerkva i suspil'ne pytannja. Kn.1. – L'viv, 1999. – S.434.

26. Pastyrs'ke poslannja mytr. Andreja Sheptyc'kogo ta in. jepyskopiv do narodu O vyborah do parlamentu // Mytropolyt Andrej Sheptyc'kyj: Zhyttja i Dijaj'nist'. Dokumenty i Materialy 1899–1944 / uporjad. O. Gajova, A. Kravchuk; red. A. Kravchuk; Central'nyj derzh. istorychnyj arhiv Ukrainy, L'viv, L'vivs'ka bogoslovs'ka akademija. – L.: Misioner, 1998. T.2, Kn.1: Cerkva i suspil'ne pytannja. Pastyrs'ke vchennja ta dijaj'nist' (Kn.1). – [B. m.]: [b.v.], 1998. – S.402–410.

27. Spil'ne Pastyrs'ke poslannja mytr. Andreja Sheptyc'kogo ta in. jepyskopiv do duhovenstva pro i'nhnu uchast' u suspil'no-politychnomu zhytti // Mytropolyt Andrej Sheptyc'kyj: Zhyttja i Dijaj'nist'. Dokumenty i Materialy 1899–1944 / uporjad. O. Gajova, A. Kravchuk; red. A. Kravchuk; Central'nyj derzh. istorychnyj arhiv Ukrainy, L'viv, L'vivs'ka bogoslovs'ka akademija. – L.: Misioner, 1998. T.2, Kn.1:

Cerkva i suspil'ne pytannja. Pastyrs'ke vchennja ta dijaj'nist' (Kn.1). – [B. m.]: [b.v.], 1998. – S.411–421.

28. Spil'ne Pastyrs'ke poslannja mytr. Andreja Sheptyc'kogo ta in. jepyskopiv do duhovenstva pro vybory do parlamentu 1911 r., travnja 10, L'viv // Mytropolyt Andrej Sheptyc'kyj: Zhyttja i Dijaj'nist'. Dokumenty i Materialy 1899–1944 / uporjad. O. Gajova, A. Kravchuk; red. A. Kravchuk; Central'nyj derzh. istorychnyj arhiv Ukrainy, L'viv, L'vivs'ka bogoslovs'ka akademija. – L.: Misioner, 1998. T.2, Kn.1: Cerkva i suspil'ne pytannja. Pastyrs'ke vchennja ta dijaj'nist' (Kn.1). – [B. m.]: [b.v.], 1998. – S.431.

29. 1913 r., lystopada 19, Peremyshl' – Lyst Peremyshs'kogo jepyskopiv Kostjantyna Chehovycha do mytr. Andreja Sheptyc'kogo pro pidgotovku galyc'kyh partij do vyborchoi' reformy // Mytropolyt Andrej Sheptyc'kyj: Zhyttja i dijaj'nist': Dokumenty i materialy 1899–1944. – T. II: Cerkva i suspil'ne pytannja; Kn.2: Lystuvannja / Za red. A. Kravchuka. – L'viv: Misioner, 1999. – S.604–605.

30. Levyč'kyj K. Ukrai'ns'ki polityky. Syl'vety nashyh davnih posliv i politychnyh dijachiv 1907–1914 rr. – L'viv: Dilo, 1936. – 139 s.

Klish A. B., Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, Department of ancient and medieval history, Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatiuk (Ukraine, Ternopil), Klish_Andriy@ukr.net

Social and political activities higher Greek Catholic clergy early 20th century

Participation of senior Greek Catholic clergy, including Metropolitan A. Sheptytsky, bishops K. Czechowicz and G. Khomyshyn in social and political life in Galicia in the early twentieth century. Investigated their role in the struggle for the opening of the Ukrainian university in Lviv and reform of electoral legislation to parliament and the Vienna Galician Diet.

Keywords: Galicia, above the Greek Catholic clergy, social and political life, A. Sheptytsky, pastoral message.

Клиш А. Б., кандидат исторических наук, доцент кафедры древней и средневековой истории, Тернопольский национальный педагогический университет им. Владимира Гнатюка (Украина, Тернополь), Klish_Andriy@ukr.net

Общественно-политическая деятельность высшего греко-католического духовенства в начале XX в.

Проанализировано участие высшего греко-католического духовенства, в частности митрополита А. Шептицкого, епископов К. Чеховича и Г. Хомышина, в общественно-политической жизни Галиции в начале XX в. Исследована их роль в борьбе за открытие украинского университета во Львове и реформирования избирательного законодательства в Венский парламент и Галицкий сейм.

Ключевые слова: Галиция, высшее греко-католическое духовенство, общественно-политическая жизнь, А. Шептицкий, пастырское послание.

* * *

УДК 791.43(477+430)

Мельничук О. В.,

аспірантка кафедри всесвітньої історії,
Східноєвропейський національний університет ім. Лесі
Українки (Україна, Луцьк), olga_melnichuk@ukr.net

УКРАЇНСЬКО-НІМЕЦЬКІ КІНЕМАТОГРАФІЧНІ ЗВ'ЯЗКИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Розглядається співпраця України та Німеччини у галузі кінематографу впродовж 90-х рр. XX ст. – на початку XXI ст. Метою роботи є дослідження форм та напрямків співпраці у цій сфері. Автор дійшов висновків, що українсько-німецькі кінематографічні зв'язки розвиваються завдяки різноманітним культурним заходам, зокрема міжнародним кінофестивалям. Складовими елементами цього співробітництва стали спільне кіновиробництво, реалізація міжнародних проєктів, дослідження історії українсько-німецьких контактів і т.д. Традиційно такі ініціативи підтримують українські та німецькі державні структури, культурні й громадські організації. Спостерігається збільшення кількості спільних українсько-німецьких кінопроєктів упродовж досліджуваного періоду.

Ключові слова: Україна, Німеччина, співробітництво, кінематограф, міжнародні кінофестивали, спільні проєкти.

Українсько-німецькі кінематографічні зв'язки мають давно історичну традицію. Упродовж XX ст. інтенсивність

цих контактів була різною. Особливо потужний імпульс ці відносини отримали після проголошення незалежності України. Проте, ця сторінка українсько-німецьких відносин й досі залишається малодослідженою. Окрім того, вивчення цього аспекту культурних взаємовпливів має й важливе практичне значення. Адже кіно – це один із засобів популяризації української культури та кінематографу за кордоном. Тому виникає необхідність об'єктивно дослідити співробітництво обох держав у вказаній сфері.

Дослідженням історії кіно займався Г.–Й. Шлегель [25]. Автором численних розвідок з історії українського кіно, а також українсько-німецьких кінематографічних зв'язків є С. Тримбач [21]. Частково українсько-німецькі зв'язки у цій сфері висвітлювала І. Зубавіна [12; 13].

Мета роботи полягає у розкритті змісту та особливостей співпраці між Україною та Німеччиною у галузі кінематографу упродовж 90–х рр. ХХ ст. – на початку ХХІ ст.

Головною платформою для дискусій, обміну досвідом між кіномитцями України та Німеччини на сьогодні є міжнародні кінофестивалі (далі: МКФ). Кінофестивалі – це насамперед конкурси фільмів, де обирають найкращих. Такі заходи не завжди мають характер гучних фестивалів імпрез (на зразок Канського чи Венеціанського), однак вирізняються вузькожанровою спрямованістю, цільовою глядацькою аудиторією тощо.

На МКФ, незалежно від того, проходять вони в Україні чи Німеччині, представляються фільми з обох країн. Завдяки таким заходам усьому світові стали відомі імена українських режисерів К. Муратової, І. Парфьонова, О. Сенцова, Ю. Ілленка, Д. Онищенко, С. Лозниці, О. Саніна та інших.

Серед відомих українських кінофорумів насамперед відзначимо МКФ «Молодість», який був заснований ще у 1970 р. (понавив свою діяльність у 1993 р.). Щорічно на фестивалі демонструється близько 300 кінокартин з усього світу [1, с. 3]. Це, головним чином, професійні та аматорські фільми молодих митців. У позаконкурсних програмах МКФ традиційно відбуваються покази скандинавського, франкомовного та німецькомовного кіно, здійснюється ретроспективний показ фільмів. Німецький кінематограф зазвичай представлений стрічками з Німеччини та Австрії, а також у копродукції з іншими країнами [4, с. 1–2; 15, с. 2].

Одним із найстаріших в Україні є Фестиваль «Нове німецьке кіно». У 2014 р. він святкував свій 20-літній ювілей. Особливістю фестивалю є те, що програмні фільми тут демонструються мовою оригіналу з українськими субтитрами. Відповідно, глядачі мають унікальну можливість не тільки зануритися в світ європейського кіно, а й удосконалити німецьку мову. Покази відбуваються у кінотеатрах Києва, Львова, Одеси, Харкова та інших міст за підтримки Гете-Інституту та Посольства ФРН в Україні [5, с. 1–2].

Серед інших українських фестивалів варто назвати такі: Міжнародний кінофестиваль православного кіно «Покров», Фестиваль короткометражного кіно «Wiz-Art», Міжнародний фестиваль «LINOLEUM», Дитячі МКФ «Рожеві вітрила» та «Чілдрен кінофест», Міжнародний ВІННИЦІАНСЬКИЙ фестиваль комедійного та пародійного кіно, Київський міжнародний фестиваль короткометражних фільмів та ін. [15, с. 2].

У 2003 р. уперше відбувся фестиваль під назвою «Дні кіно про права людини». У 2008 р. його було перейменовано на «Міжнародний фестиваль документального кіно про права людини «Docudays UA». Після показів у Києві

«Docudays UA» традиційно презентує найкращі фільми в регіонах України у рамках Мандрівного фестивалю. Щороку МКФ відвідують пересічно 140 тисяч глядачів. Традиційними учасниками «Docudays UA» є кіновиробники з таких країн як Австрія, Данія, Ізраїль, Польща, Україна та ін. Звичним став показ німецьких стрічок на фестивалі. Тематика кінофільмів різноманітна: це документальні стрічки, які розповідають про історію Німеччини, фільми про Україну тощо.

У 2010 р. у рамках цього МКФ відбувся спеціальний показ дитячих документальних фільмів з добірки «Юні герої». Це стало можливим завдяки співпраці Гете-Інституту в Мюнхені та проекту «doxs!» у рамках Дуйсбурзького кінотижня. Відбулися також ретроспективні покази відомих режисерів [3, с. 1–3].

Міжнародний фестиваль короткометражного кіно «Wiz-Art» засновано у Львові у 2008 р. На МКФ щороку демонструється понад 100 нових робіт короткого метра. Також глядачі мають змогу переглянути фільми позаконкурсної програми. У 2012 р. в рамках останньої вперше була представлена секція сучасного українського короткометражного кіно під гаслом «Плачте, але знімайте!». На таку назву організаторів надихнула цитата видатного українського режисера О. Довженка.

Спеціальні заходи проводилися в рамках днів показів німецького кіно. Так, у 2008 р. під час Першого МКФ «Wiz-Art» відбулася презентація фільмів Ф. Шрайнера (Німеччина). У 2009 р. спеціальними гостями фестивалю з ФРН були режисери М. Зульцер та К. Кірхенбавер. Відбувся ретроспективний показ фільмів кіношкіл у Гамбурзі (Німеччина), Зліні (Чехія) та ін. [14, с. 5–7].

У 2010 р. було започатковано Одеський міжнародний кінофестиваль. В «українській Пальмірі» він проходить щороку в середині липня. Спочатку Одеський МКФ позиціонував себе як фестиваль гумористичного кіно. Проте згодом організатори розширили тематичну спрямованість кінофоруму. Традиційними стали покази кінострічок під відкритим небом – на Потьомкінських сходах та Ланжероновському узвозі [6, с. 1].

У грудні 2012 р. в Україні відбувся Молодіжний фестиваль короткометражних фільмів «Brüder Grimm Film Festival». Форум було приурочено 200-річчю з дня виходу першого тому «Дитячих та домашніх казок» братів Грім. Ідея кінофестивалю – сучасна кіноінтерпретація казок братів Грім. Організація заходу відбулася за підтримки Асоціації українських германістів, Всеукраїнського об'єднання «Німецька молодь в Україні», Гете-Інституту в Україні та Посольства ФРН в Україні [19, с. 1].

Одним з найбільших в Україні у галузі актуальної анімації та медіа-мистецтва є Міжнародний фестиваль «LINOLEUM», який починаючи з 2006 р. проходив у Москві, а у 2013 р. переїхав до Києва. Метою цього фестивалю є презентація робіт талановитих художників, ілюстраторів, режисерів. Його організаторами виступили «Michael Tsarev Art Projects» (Німеччина), Муниципальна галерея мистецтв «ЛАВРА» та Група «FILM.UA» (Україна). У 2014 р. на конкурс надійшла рекордна кількість робіт – 187 анімаційних фільмів з 36 країн світу (з Франції, Німеччини, України та ін.). На Фестивалі влаштовують також ретроспективні покази картин відомих міжнародних режисерів та аніматорів [22, с. 4].

У 2014 році в Україні засновано Міжнародний кінофестиваль для дітей та підлітків «Чілдрен кінофест». Дебютний форум проходив 28 травня – 1 червня у

багатьох містах України. У 2014 р. у конкурсній програмі фестивалю брали участь сім стрічок з Великої Британії, Франції, Данії, Німеччини та Нідерландів. Від України було представлено фільм «Трубач» А. Матешка, який став бронзовим призером МКФ [9, с. 1–2].

Показ відреставрованої класики відбувається не лише у рамках окремих програм МКФ в Україні та Німеччині. Одним із найбільших у Центральній–Східній Європі є Міжнародний фестиваль німого кіно та сучасної музики «Німі ночі», який започатковано у 2010 р. в м. Одеса. У рамках цього фестивалю відбуваються покази як відреставрованих німих фільмів, так і світові репрем'єри заборонених свого часу стрічок. Ці фільми демонструються у супроводі спеціально написаних саундтреків у виконанні музичних колективів з України, Італії, Польщі, Німеччини та ін. [20, с. 1–3].

Слід відзначити, що проблемою східноєвропейського, в т.ч. українського кіно, є відсутність належного фінансування та кваліфікованих кадрів. Окрім того, у кіно існує потужний «суперник» – телебачення. З метою «просування» українського кіно у Європі наприкінці 1990–х рр. Європейським інститутом кіномистецтва у Карлсруе (ЄІКК) було організовано «Трансфест» («трансфер фестивалів»). ЄІКК запрошує до Німеччини кращих українських кіномитців, проводить тут виїзні фестивалі. Так, у грудні 1998 р. у Карлсруе побував МКФ «Молодість». В свою чергу, німецькі кіномитці представляють свої картини в Україні, чим певною мірою реалізують ідею «Трансфесту» [10, с. 34].

Географія фестивалів, на яких представлена наша країна, на разі є досить широкою. Українські кінокартини чи не найбільш активно презентуються на німецьких МКФ.

Відомим не лише у Німеччині, а й в усьому світі є Берлінський МКФ – «Берлінале». Не завжди українські фільми входять до основних конкурсних програм кінофестивалю, як наприклад цьогоріч. Тим не менше вітчизняна продукція була широко представлена на українських стендах у рамках престижного Міжнародного Європейського кіноринку (далі: МСК), відбувалися презентації дисків та каталогів української кінопродукції.

Уперше кінематограф нашої країни було представлено в рамках МСК на «Берлінале–58» у 2008 р. *Український національний стенд «Ukrainian Film Corner» (далі: «UFC»)* є платформою для міжнародних переговорів. Тут проводяться зустрічі українських продюсерів та режисерів з учасниками фестивалю, міжнародними дистриб'юторами та продюсерами, німецькі глядачі знайомляться з доробком сучасного українського кіно [13, с. 177, 220].

Серед українських режисерів, які отримували відзнаки на Берлінському МКФ, були: С. Коваль, Т. Томенко, Ю. Ілленко, К. Муратова. Остання є постійним учасником «Берлінале». 1990 р. її фільм «Астенічний синдром» отримав «Срібного ведмедя» за найкращу режисуру. У 1999 р. Кіра Муратова стала лауреатом Головної премії Берлінської Академії мистецтв «за мужню та креативну боротьбу проти рутини в образах та мисленні». У 2000 р. також у рамках «Берлінале–50» К. Муратова стала першим лауреатом премії Анджее Вайди–Філіпа Моріса «за кінематографічну творчість і безпрецедентний вклад у боротьбу за свободу і демократію». У рамках «Берлінале» Україна бере активну участь у роботі «Кампусу» – студентського містечка кіноталантів [7, арк. 15–22; 16, с. 31; 25, с. 42].

Українське кіно презентується у Німеччині також у рамках МКФ документального кіно та анімації «DOK Leipzig», Міжнародного фестивалю короткометражного кіно у Гамбурзі та Оберхаузені. У 2000 р. Німецький Інститут Кіно DIF заснував щорічний МКФ «GoEast» у м. Вісбадені. Подією особливої ваги в рамках 1–го МКФ, що відбувся у квітні 2001 р., став ретроспективний показ фільмів українських режисерів – О. Довженка, І. Кавалерідзе та А. Кордюма [8, арк. 74].

У 2015 р. відбувся 15–й МКФ «GoEast», на якому було представлено низку українських стрічок. У конкурсній програмі взяли участь документальні фільми І. Стейскала «Яма», О. Германа–молодшого «Під електричними хмарами» та ін. Прем'єра останнього відбулася на Берлінському МКФ, де кінооператори стрічки С. Михальчук і Є. Прівін отримали «Срібного ведмедя» за вагомі досягнення в галузі кіномистецтва [24, с. 1–2].

У 2009 р. у Берліні засновується Український Кіноклуб – некомерційна та незалежна організація, метою якої є популяризація досягнень сучасного українського кіно в столиці Німеччини. Покази фільмів відбуваються щомісяця [26].

20–24 березня 2009 р. Фестиваль українського кіно уперше відбувся у Кьольні. Захід організовано Українською кінофундацією, компанією «Nemiroff» та МКФ «Молодість» за підтримки Будинку кіно у Кьольні. Перший український кінофестиваль започаткував «Дні українського кіно» в інших містах ФРН, зокрема у Вісбадені та Мюнхені в рамках реалізації спільного проекту «Українське кіно у світі». На фестивалі презентують кращі класичні та сучасні українські фільми останніх років [23, с. 5].

29 червня – 2 липня 2015 р. «Дні українського кіно» вперше відбулися у Берліні. Цей захід проходив під патронатом МЗС ФРН. «Дні...» були організовані у співпраці з Посольством України в Німеччині, Державним агентством України з питань кіно, Європейською кіноакадемією, Київським діалогом, а також за підтримки Берлінського та Одеського МКФ, фонду «Medienboard Berlin Brandenburg» та компанії «Rapid Eye Movies GmbH» [17, с. 1].

Однією з форм співпраці України та Німеччини у сфері кіноіндустрії є спільне кіновиробництво. Йдеться як про безпосередні домовленості між фахівцями у галузі кіно, так і про співпрацю між кінокомпаніями. Копродукція залишається практично єдиним можливим шляхом виходу нашого кіно у кінематографічний простір Європи.

Експерти визнають, що увага до українського кіно за кордоном зазвичай вища, ніж в самій Україні. Фільми, створені нашими режисерами і кінооператорами нерідко здобувають вищі нагороди на фестивалях. Проте, крім престижу, Україна та її глядач не отримали обіцяних дивідендів від цієї копродукції [15, с. 10].

Спостерігається зацікавленість українськими фільмами не лише з боку авторитетних МКФ, а також міжнародних телеканалів. Зокрема франко–німецький канал «ARTE» виявляє великий інтерес до українських документальних фільмів, присвячених подіям Голодомору 1932–1933 рр. Перспективною в цьому плані є співпраця українських кіномитців з одним з провідних телеканалів Німеччини – «ZDF» [13, с. 233].

В останні два десятиліття активно реалізуються спільні українсько–німецькі кінопроекти. Так, ще у 1990 р. було знято німецько–український фільм «Гадина», над створенням

якого працювали відділ документальних фільмів студії «ДЕФА» (НДР) та робоча група «Криниця» Української студії хронікально-документальних фільмів [25, с. 34]. У 1990-х рр. вийшло кілька копродукційних кінострічок, зокрема: «Колискова для хору» (1996 р., реж. М. Панкова); «Черевки з Америки» (2001 р., реж. А. Яхніс); «Білявка помирає двічі» (2004 р., реж. В. Яковенко) та ін. [18, с. 38].

Низку спільних проєктів реалізовано у 2014 р. Цього року відбулася прем'єра фільму «Вій» у 3D-форматі, до виробництва якого долучилися Україна, Росія, Чехія, Німеччина, Великобританія та США (реж. О. Степченко). Водночас українські й німецькі кінопродюсери започаткували два масштабні кінопроекти. Зйомки фільмів, які мають робочі назви «Урсус» й «Любов убивці», заплановані в Україні й Німеччині [2, с. 1–2].

Зауважимо, що в рамках дослідження історії українсько-німецьких кінематографічних контактів проводяться різні наукові заходи (міждисциплінарні симпозиуми, круглі столи, конференції з історії кіно, створення анотованих каталогів фільмів). Традиційно такі заходи відбуваються за підтримки німецьких та українських фахівців та культурних інституцій, зокрема Гете-Інституту в Україні, Національної спілки кінематографістів тощо [21, с. 3; 25, с. 34].

В останні роки значно розширився доступ до вітчизняних архівів кіно-фотодокументів іноземних громадян. Так, у 2000 р. творча група німецької телекомпанії «Girce – Film GmbH» на замовлення телевізійного каналу ФРН «ARD» та французько-німецького каналу «ARTE» працювала над створенням фільму «Війна і кохання». Для цього співробітниками Центрального кінофотофоноархіву ім. Г. С. Пшеничного були виготовлені відеокопії з кінодокументів 1941–1943 рр. Німецька телекомпанія «Tele.Factory» працювала з кінодокументами для створення документального фільму «Війна після війни» [11, с. 73].

Після успіху ряду українських стрічок на МКФ про Україну заговорили у світі як про кінематографічну державу з потужною кіношколою і талановитою творчою молоддю. Водночас сучасний український кінематограф стикається із цілою низкою складних проблем. Серед них – відсутність центрального виконавчого органу в галузі кінематографії та відповідних регіональних структур; здійснення державного фінансування кіно за залишковим принципом; застаріла матеріально-технічна база кінематографії тощо [15, с. 11].

Фахівці вважають, що вирішення цих питань можливе через вдосконалення законодавчої бази в Україні, налагодження власного кіновиробництва та прокату, збільшення фінансування галузі, покращення якості підготовки фахівців у сфері кіномистецтва. Важливим є пошук іноземних партнерів для реалізації спільних кінопроектів.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Українсько-німецькі кінематографічні зв'язки розвиваються насамперед завдяки міжнародним кінофорумам та іншим культурним заходам, які проводяться в Україні та Німеччині. Українське кіно все активніше займає свою нішу у європейському кінопросторі. Важливим елементом співпраці у цій галузі стало спільне кіновиробництво. Дана тематика потребує подальших наукових розвідок. Актуальним залишається пошук шляхів вдосконалення українсько-німецького діалогу у галузі кінематографу.

Список використаних джерел

1. В Одесі пройде Фестиваль німого кіно і сучасної музики // Кореспондент. – 2010. – 14 червня. – С.3.
2. Веснянка О. Кіновиробництво: ведмідь українців до Берліна доведе [Електронний ресурс] / О. Веснянка // Deutsche Welle. – 2012. – 24 липня. – 3 с. – Режим доступу: www.dw.de/p/15e4k
3. Веснянка О. Правозахисне кіно на «Docudays UA» [Електронний ресурс] / О. Веснянка // Deutsche Welle. – 2010. – 23 березня. – 4 с. – Режим доступу: www.dw.com/p/MZox
4. Веснянка О. Українсько-німецьке кіно на фестивалі «Молодість» [Електронний ресурс] / О. Веснянка // Deutsche Welle. – 2012. – 19 жовтня. – 2 с. – Режим доступу: www.dw.de/p/16Sqy
5. Веснянка О. Фестиваль нового німецького кіно в Україні: суворі соціальні драми [Електронний ресурс] / О. Веснянка // Deutsche Welle. – 2012. – 11 жовтня. – 2 с. – Режим доступу: www.dw.de/p/16NS5
6. Ветрук В. Одеський міжнародний кінофестиваль розпочався! [Електронний ресурс] / В. Ветрук // Преса України. – 2014. – 11 липня. – 3 с. – Режим доступу: www.uapress.info/uk/news/show/30915
7. Галузевий державний архів Міністерства закордонних справ України. – Індекс 800. Питання культурних зв'язків з закордоном (12 січня–27 липня 2000 р.), т.1. – 138 арк.
8. Там само. – Індекс 800. Питання культурних зв'язків з закордоном (15 січня 2001 р. – 12 грудня 2001 р.). – 156 арк.
9. Головні нагороди «Чілдрен кінофеста» здобули французький фільм «Белль і Себастьян» й український «Трубач» [Електронний ресурс] // Телекритика. – 2014. – 2 червня. – 2 с. – Режим доступу: www.telekritika.ua/kontekst/2014-06-02/94319
10. Гундольф М. Українське кіно, німецьке кіно, європейське кіно... / М. Гундольф // Deutschland. – 1999. – №2. – С.34.
11. Смельянова Т. Використання архівної інформації кінодокументів періоду Другої світової війни у ЦДКФДА України імені Г. С. Пшеничного / Т. Смельянова // Студії з архівної справи та документознавства. – 2004. – Т.11. – С.71–74.
12. Зубавіна І. Берлінські паралелі / І. Зубавіна // Сучасне мистецтво. – 2014. – Вип.10. – С.78–86.
13. Зубавіна І. Кінематограф незалежної України: тенденції, фільми, постаті / І. Зубавіна. – К.: Фенікс, 2007. – 292 с.
14. Історія фестивалю «Lviv International short Film Festival «Wiz-Art» [Електронний ресурс] // Офіційний сайт «Wiz-Art». – 2015. – 7 с. – Режим доступу: www.wiz-art.ua/festival
15. Кінофестивалі в Україні та проблеми розвитку вітчизняного кіно (оглядова довідка за матеріалами преси 2009 р.) [Електронний ресурс] / Підгот. Бурнашов Ю. І. – 2009. – 14 с. – Режим доступу: www.mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/publish/article/192176
16. Кіра Георгіївна Муратова нагороджена премією «Берлін 1999» // Deutschland. – 1999. – №3. – С.31.
17. Корольова Н. У Берліні проходить кінофестиваль на підтримку Олега Сенцова [Електронний ресурс] / Н. Корольова, Н. Соколовська // Deutsche Welle. – 2015. – 30 червня. – 7 с. – Режим доступу: www.dw.com/p/1Fq2Y
18. Нариси з історії кіномистецтва України / Редкол.: В. Сидоренко та ін. – К.: Інтертехнологія, 2006. – 864 с.
19. Невмержицька Р. Казки Братів Грімм на сучасний лад [Електронний ресурс] / Р. Невмержицька // Ключ. – 2013. – 22 лютого. – 3 с. – Режим доступу: www.klyuch.com.ua/articles/society/kazky-bratviv-grimm-na-suchasny-lad
20. Офіційне відео та програма фестивалю Німі ночі 2014 [Електронний ресурс] // Веб-сайт Національного центру О. Довженка. – 2014. – 19 червня. – 6 с. – Режим доступу: www.dovzhenkocentre.org/news/115/
21. Тримбач С. У Києві відбувся українсько-німецький семінар «Взаємозв'язки українського та німецького кіно (30–80-ті роки ХХ століття)» / С. Тримбач // Україна молода. – 2006. – 10 листопада. – С.3.
22. У Києві відбудеться фестиваль актуальної анімації та медіа-мистецтва «LINOLEUM» // День. – 2014. – 19 серпня. – С.4.
23. У Німеччині покажуть найкращі українські фільми // День. – 2014. – 18 листопада. – С.5.
24. Українське кіно на МКФ «goEast» у Вісбадені [Електронний ресурс] // Веб-сайт НСКУ. – 2015. – 21 квітня. – 2 с. – Режим доступу: www.ukrkino.com.ua/kinotext/news/?id=1828
25. Шлегель Г.-Й. Віхи німецько-українських контактів у галузі кінематографу / Г.-Й. Шлегель // Україна-Німеччина: кінематографічні зв'язки. – К.: Глобус-Прес, 2009. – С.25–44.
26. Ukrainianischer Kinoklub in Berlin [Електронний ресурс] // Сайт UKB. – Режим доступу: <https://ukkb.wordpress.com>

References

1. V Odesi proide Festyval nimoho kino i suchasnoi muzyky // Korespondent. – 2010. – 14 Chervnia. – S.3.
2. Vesnianka O. Kinovyrobnytstvo: vedmid ukrainsiv do Berlina dovode [Elektronnyi resurs] / O. Vesnianka // Deutsche Welle. – 2012. – 24 lypnia. – 3 s. – Rezhym dostupu: www.dw.de/p/15e4k
3. Vesnianka O. Pravozyakhsne kino na «Docudays UA» [Elektronnyi resurs] O. Vesnianka // Deutsche Welle. – 2010. – 23 bereznia. – 4 s. – Rezhym dostupu: www.dw.com/p/MZox
4. Vesnianka O. Ukrainsko-nimetske kino na festyvali «Molodist» [Elektronnyi resurs] / O. Vesnianka // Deutsche Welle. – 2012. – 19 zhovtnia. – 2 s. – Rezhym dostupu: www.dw.de/p/16Sqy
5. Vesnianka O. Festyval novoho nimetskoho kino v Ukraini: suvori sotsialni dramy [Elektronnyi resurs] / O. Vesnianka // Deutsche Welle. – 2012. – 11 zhovtnia. – 2 s. – Rezhym dostupu: www.dw.de/p/16NS5
6. Vetrak V. Odeskyi mizhnarodnyi kinofestyval rozpochav! [Elektronnyi resurs] / V. Vetrak // Presa Ukrainy. – 2014. – 11 lypnia. – 3 s. – Rezhym dostupu: www.uapress.info/uk/news/show/30915
7. Haluzevyi derzhavnyi arkhiv Ministerstva zakordonnykh sprav Ukrainy. – Indeks 800. Pytannia kulturnykh zviazkiv z zakordonom (12 sichnia – 27 lypnia 2000 r.), t. 1. – 138 ark.
8. Tam samo. – Indeks 800. Pytannia kulturnykh zviazkiv z zakordonom (15 sichnia – 12 hrudnia 2001 r.). – 156 ark.
9. Holovni nahorody «Children kinofesta» zdobuly frantsuzkyi film «Bell i Sebastian» i ukrainskyi «Trubach» [Elektronnyi resurs] // Telemekrytyka. – 2014. – 2 chervnia. – 2 s. – Rezhym dostupu: www.telekrytyka.ua/kontekst/2014-06-02/94319
10. Hundolf M. Ukrainske kino, nimetske kino, yevropeiske kino... / M. Hundolf // Deutschland. – 1999. – №2. – S.34.
11. Yemelianova T. Vykorystannia arkhivnoi informatsii kinodokumentiv periodu Druhoi svitovoi viiny u TsDKFFDA Ukrainy imeni H. S. Pshenychnoho / T. Yemelianova // Studii z arkhivnoi spravy ta dokumentoznavstva. – 2004. – T.11. – S.71–74.
12. Zubavina I. Berlinski paraleli / I. Zubavina // Suchasne mystetstvo. – 2014. – Vyp.10. – S.78–86.
13. Zubavina I. Kinematohraf nezaleznoi Ukrainy: tendentsii, filmy, postati / I. Zubavina. – K.: Feniks, 2007. – 292 s.
14. Istoriia festyvaliu «Lviv International short Film Festival «Wiz-Art» [Elektronnyi resurs] // Ofitsiinyi sait «Wiz-Art». – 2015. – 7 s. – Rezhym dostupu: www.wiz-art.ua/festival
15. Kinofestyvali v Ukraini ta problem rozvytku vitchyznianoho kino (ohliadova dovidka za materialamy presy 2009 r.) [Elektronnyi resurs] / Pidhot. Burnashov Yu. I. – 2009. – 14 s. – Rezhym dostupu: www.mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/publish/article/192176.
16. Kira Heorhiivna Muratova nahorodzheni premiiu «Berlin 1999» // Deutschland. – 1999. – №3. – S.31.
17. Korolova N. U Berlini prohodyt kinofestyval na pidrymku Oleha Sentsova [Elektronnyi resurs] / N. Korolova, N. Sokolovska // Deutsche Welle. – 2015. – 30 chervniz. – 7 s. – Rezhym dostupu: www.dw.com/p/1Fq2Y
18. Narys z istorii kinomystetstva Ukrainy / Redkol.: V. Sydorenko ta in. – K.: Intertekhnolohiia, 2006. – 864 s.
19. Nevmerzhytska R. Kasky Brativ Hrimm na suchasnyi lad [Elektronnyi resurs] / R. Nevmerzhytska // Kliuch. – 2013. – 22 liutoho. – 3 s. – Rezhym dostupu: www.klyuch.com.ua/articles/society/kazky-brativ-grimm-na-suchasny-lad
20. Ofitsiine video ta prohrama festyvaliu Nimi Nochi 2014 [Elektronnyi resurs] // Veb-sait Natsionalnoho tsentru O. Dovzhenka. – 2014. – 19 chervnia. – 6 s. – Rezhym dostupu: www.dovzhenkocentre.org/news/115/
21. Trymbach S. U Kyievi vidbusvia ukrainsko-nimetskyi seminar «Vzaimozviazky ukrainskoho ta nimetskoho kino (30–80-ti roky XX stolittia)» / S. Trymbach // Ukraina moloda. – 2006. – 10 lystopada. – S.3.
22. U Kyievi vidbudetsia festival aktualnoi animatsii ta media-mystetstva «LINOLEUM» // Den. – 2014. – 19 serpnia. – S.4.
23. U Nimechchyni pokazhut naikraschi ukrainski filmy // Den. – 2014. – 18 lystopada. – S.5.
24. Ukrainske kino na MKF «goEast» u Visbadeni [Elektronnyi resurs] // Veb-sait NSKU. – 2015. – 21 kvitnia. – 2 s. – Rezhym dostupu: www.ukrkino.com.ua/kinotext/news/?id=1828
25. Shlehel H.–I. Vikhy nimetsko-ukrainskykh kontaktiv u haluzi kinematohrafa / H.–I. Shlehel // Ukraina-Nimechchyna: Kinematohrafichna zviazky. – K.: Hlobus-Pres, 2009. – S.25–44.
26. Ukrainischer Kinoklub in Berlin [Elektronnyi resurs] // Sait UKB. – Rezhym dostupu: www.ukkb.wordpress.com

Melnychuk O. V., post graduate student of the world history chair of East-European National University named after Lesya Ukrainka (Ukraine, Lutsk), olga_melnychuk@ukr.net

Ukraine–German cinematography contacts at present stage

The article deals with cooperation of Ukraine and Germany in the sphere of cinematography from the 90th of the XX century till the beginning of the XXI century. The aim of the work is investigation of forms and directions of cooperation in this field. The author came to the conclusion that ties between Ukraine and Germany in the field of cinematography are developing thanks to different cultural measures, namely International filmfestivals. Component elements of this cooperation have become cinemaproductio, realization of International projects, investigation Ukrainian–German history contacts and so on. Traditionally such initiatives are supported by Ukrainian and German governmental structures, cultural and civil organizations. We actually see growth of number of common Ukrainian–German cinemaprojects during the investigation period.

Keywords: Ukraine, Germany, cooperation, cinematography, International filmfestivals, common projects.

Мельничук О. В., аспирантка кафедри всемирной истории, Восточноевропейский национальный университет им. Лесю Украинки (Украина, Луцк), olga_melnychuk@ukr.net

Українсько–німецькі кінематографічні зв'язки на сучасному етапі

Рассматривается сотрудничество Украины и Германии в области кинематографии в 90-х гг. XX в. – в начале XXI в. Цель работы – исследование форм и направлений в этой сфере. Автор пришел к выводу, что украинско–немецкие кинематографические связи развиваются благодаря разнообразным культурным мероприятиям, в частности международным кинофестивалям. Составными элементами этого сотрудничества стали совместное кинопроизводство, реализация международных проектов, исследование истории украинско–германских связей и т.д. Такие инициативы традиционно поддерживают украинские и германские государственные структуры, а также культурные и общественные организации. В последнее время наблюдается значительное увеличение количества совместных украинско–германских кинопроектов.

Ключевые слова: Украина, Германия, сотрудничество, кинематограф, международные кинофестивали, совместные проекты.

* * *

УДК 94:069(430)

Кузьма Т. М.,
кандидат історичних наук, доцент кафедри
політології та соціології, Рівненський державний
гуманітарний університет (Україна, Рівне),
kuzmulka777@gmail.com

Музеї Берліну як агенти соціальної пам'яті

Здійснюється аналіз музею як соціального інституту, який сприяє встановленню цінностей у свідомості людини і здійснює дуалістичну місію: сприяє збереженню і подальшій трансформації історичної пам'яті наступним поколінням, і разом з тим сам активно її формує і розвиває. На основі «Топографії терору», Єврейського музею і музею Ванзейської конференції, представлено різні варіанти творчого підходу до сучасного конструювання культури пам'яті в міському просторі Берліну.

Автор висновок, що зазначеним місцям пам'яті характерний високий трагічний символізм і скорбота за безневинно знищеними жертвами нацистського періоду. Вони, будучи історико–політичними і етичними центрами просвітництва, виступають свого роду об'єднуючою ланкою між минулим і теперішнім, усвідомлення того, чого не можна робити, щоб суспільство не втратило духу людяності.

Ключові слова: історична пам'ять, місце пам'яті, «Топографія терору», Єврейський музей, музей Ванзейської конференції.

Зміна епохи, влади та культурних домінант часто призводять до того, що місто змінює свою карту місць пам'яті. Аналізуючи міський простір з перспективи ландшафтної історичної семіотики, можна не лише створити точний портрет міста, а й в окремих випадках дослідити генезис культури пам'яті в Європі.

Міркування над природою місця пам'яті дозволяють стверджувати, що воно є не лише географічним пунктом, а визначається як своєрідна точка з'явлення, в якій формується і комерційується пам'ять суспільства. Такими місцями можуть бути архіви, музеї, меморіали, пам'ятники, місця геноциду, топоніміка тощо. Їх